

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд

ВЛИЯНИЕТО НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ВЪРХУ УСПЕВАЕМОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В ЗАПАДНИЯ БРЯГ

На ЗИАД АЛИ ХЮСЕИН АБУ-ХАМЕД

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма

„Политическа икономия“

Научен ръководител: доц. д-р Младен Тонев

Рецензент: професор д-р Емил Панушев

Основание за представяне на рецензията: заповед 956/19.12.2023 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е посветен на изследване на въздействието на социалния капитал върху степента на образование и приобщаване на учениците към учебния процес за тяхното последващо развитие. Дисертацията е с обем от 193 страници и включва 5 фигури и 43 таблици. Приложени са анкетната карта на емпиричното проучване и отделни таблици, отнасящи се към анализите на резултатите. Списъкът с литературни източници съдържа 170 заглавия на английски език.

Разработката е организирана във въведение, четири глави, заключение и приложения. Докторанта е осъществил емпирично изследване на основата на разработена от него анкетна карта, а събраните данни са обработени с приложението на пет регресионни модела, които са анализирани с програмата SPSS. Като цяло структурата на дисертацията е балансирана и отговаря на замисъла на докторанта.

В уводната част са дефинирани ясно актуалността на изследвания проблем, целите и задачите на дисертационния труд свързани с анализа на теорията за социалния капитал, неговите измерения и оценката на въздействието му върху образователния процес. Представени са хипотезите на изследването и приетите ограничения.

Дисертационният труд е разработен на основата на разбирането за ролята на социалния капитал в образованието, мястото на семейството, особено в случаите *при деца със специални потребности*. Анализирани са нагласите и отношението на родителите и учениците към образователния процес в условията на икономика на знанието. В заключението са обобщени основните изводи от изследването и вижданията на автора за приложението на резултатите от анализа.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ

Актуалността на изследването е обусловена от разбирането за важната роля на социалния капитал, създаден в семейната среда, за образователното развитие на децата и техните успехи в училище. Надграждането на традиционната теория със специфични обществени практики са предпоставка за успешна реализация в икономиката на знанието. Това обуславя актуализирането на образователния процес с използването на информационни и комуникационни технологии.

Анализът показва, че успешното прилагане на социалния капитал създава съвременни образователни практики, които постигат значими резултати в обучението на учениците. Сравнителният анализ с избрани градове от европейски държави представят ролята на обществото в развитието на образователното равнище и уменията на учениците да прилагат създадените знания. Приложените статистически модели аргументират формулираните от автора изводи.

НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

Представеният дисертационен труд е посветен на научно приложни аспекти на възможностите на социалния капитал за подпомага образователния процес, като насърчава постиженията на учениците. Оценките от проведените анкети, обработени със статистически методи водят до изводи за важната роля на средата и допълнителни компоненти на социалния капитал, които да създадат приложими знания в условията на развитие на информационните и комуникационните технологии.

На база резултатите от изследването са формулирани изводи и оценки за ролята на социалния капитал в икономиката на знанието и трансформациите в общественото поведение. Техният приносен характер може да се систематизира в следните направления:

- Систематизирани са концепции в развитието на теорията за социалния капитал. Критично са подбрани модерни разбирания за неговата роля в постиженията на подрастващите. Предложена е разширена структура на измеренията на социалния капитал. Тези постижения могат да се определят като „допълване на съществуващо знание“.
- В дисертационния труд са представени тенденции постигнатата успеваемост на учениците в средните училища. Посочена е ролята на работата с деца със специални потребности. Предложен е сравнителен анализ с резултати от различни европейски държави. Тези резултати могат да се определят като „систематизиране и допълване на съществуващо знание“.
- Представена е методика за измерването влиянието на социалния капитал на основата на разработена анкетна карта с данни за отношението на подрастващите към обществените нагласи. Дефинирана е ролята на социалния капитал в създаването на съвременни образователни модели. Тези резултати имат конкретен научно-приложен характер.

Така представените научно-приложни приноси са дело на докторанта и показват неговата теоретична подготовка и задълбоченост в интерпретирането на данни за мястото на социалния капитал в образователния процес.

Представените публикации съдържат съществени части от научните изследвания на докторанта, които са представени в дисертацията. Предвид актуалността на изследваните проблеми би било полезно апробирането на тезите на автора в авторитетни специализирани издания. Резултатите от статистическия анализ и научно-приложните изводи са предпоставка за практическо приложение на постиженията в дисертационния труд.

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

В автореферата на дисертационния труд, с обем от 36 страници, са разработени основните компоненти на подхода на докторанта към изследването – актуалност и значимост, обект и предмет на изследването, цели и задачи, авторски тези, методология на изследването, ограничения на изследването. Подробно е представена структурата и изводите от изследването като в изложението са включени разработената от докторанта анкета, анализ на отговорите и обработените със статистически софтуер данни. Справката за приносите отразява вижданията на автора за постиженията в изследваната област, които са показват използването на социалния капитал за подобряване резултатите от учебния процес. Включеният списък с публикации представят на резултатите от дисертационния труд в електронното списание на ВСУ „Черноризец Храбър“ и в авторитетни издания.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към рецензирания дисертационен труд могат да бъдат отправени и критични бележки с оглед бъдещи разработки и насочване към определени виждания.

На първо място, при извеждането на концептуалните аспекти на социалния капитал би могло да се дефинират и социалните различия, произтичащи от традициите на дадената обществена група.

На второ място, би било добре да се аргументира подбора на градовете и държавите в сравнителния анализ.

На трето място, необходимо е да се посочи и обратното влияние – въздействието на образователния процес върху традиционните виждания на населението от изследваната област.

И на четвърто място, бих препоръчал авторът да се информира и за образователни подходи от други международни институции – напр. Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, и др.

Посочените критични бележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „ВЛИЯНИЕТО НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ВЪРХУ УСПЕВАЕМОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В ЗАПАДНИЯ БРЯГ“ е посветен на анализа на компонентите на социалния капитал, които влияят за успешното развитие на учениците в средните училища. Разработката притежава необходимите научно-приложни приноси, поради което препоръчвам на Уважаемото научно жури да присъди на Зиад Али Хюсеин Абу-Хамед образователната и научната степен „доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Политическа икономия“.

17.01.2024 г.

Гр. Варна

Рецензент:

/Проф. д-р Емил Панушев/